

Tijdens de Jubileumdag, op 22 maart, hield Pieter Schut een interview met twee van onze ereleden. Het was een gesprek over het verleden en over de toekomst. Informatief en amusant.

Pieter Schut

Vogels kijken? Je kunt me er altijd voor wakker maken!

Waarom wil een mens naar vogels kijken? Waarom zijn we tegen het rapen en waarom zijn we tegen het consumeren van kievitseieren? Waarom is kijken alleen niet voldoende en moet je de dieren ook nog tellen, nestkasten bieden en soms ook nog voeren in een strenge winter? En waarom moet dat ook nog gebeuren in verenigingsverband, in een vogelwerkgroep hier in het Gooi en in de wijde omstreken? Dat zijn vragen, die aan bod moeten komen in een gesprek met twee van onze zes ereleden: Jan van Dijk, mede-oprichter van de vogelwerkgroep en Dick Jonkers, oud-voorzitter, nog altijd bestuurslid en ook al vrijwel vanaf het begin actief in de vogelwerkgroep.

- Jan van Dijk, de hamvraag lijkt mij: Waarom ga je eigenlijk vogels kijken?

Jan: Ja, die vraag heb ik verwacht, toen ik vanmiddag in de auto hier naar toe reed.

- Auto?

Jan: Ja, dat kwam zo uit, en bovendien, ik heb een heel bescheiden autootje, dat weet je wel. Waar hadden we het over? Oh ja, ik kan daar heel hoogdravende motieven voor aanvoeren, maar het is eigenlijk, en dat geldt voor alle wetenschappelijk onderzoek, een aangeboren nieuwsgierigheid. En als je daar dan mee bezig bent dan merk je pas hoe leuk vogels zijn.

Jubileumdag

- Maar wat wil je dan weten? Nieuwsgierigheid, dan wil je wat weten?

Jan: Hoe die vogels zich gedragen en welke vogels het zijn. En als je er een beetje in raakt, dan merk je dat de kennis van die vogels je toch een extra dimensie geeft voor het natuur beleven. En als je dan een van die boeken neemt, dat vond ik toch zo leuk, daarin stond: Een vogelaar die kijkt niet op de kalender wanneer het lente is, maar die hoort of de eerste tiftjaf er is en dan zegt 'ie, ja, het is lente. Nou, dit is een stukje natuurbeleving. Wat je beleeft als je de geluiden kent, als je de vogels kent. Dit is toch wel de motivatie om hier mee door te gaan.

- Wat is voor jou de motivatie, Dick Jonkers, om naar vogels te gaan kijken, eigenlijk van jongs af aan?

Dick: Mijn motivatie was eigenlijk heel anders. Toen ik nog maar zo'n heel klein aapje was, keek ik vanuit de kinderwagen omhoog, en toen zag ik allemaal groene vogels. Later veranderde dat in zilveren vogels. Toen dacht ik: ik word werktuigbouwkundig ingenieur en ik ga aan die vogels sleutelen. Dat is nooit gelukt, maar die andere vogels zijn later wel m'n hobby geworden. Ik ben naar vogels gaan kijken en

ook van die vogels gaan genieten.

- En het heeft jou bezig gehouden tot op de dag van vandaag. Dat weet ik uit persoonlijke ervaring, want er is geen publikatie en er is geen excursie of je bent er bij. Is dat allemaal vol te houden, Dick?

Dick: Jawel hoor, het is voor mij net soep, je kunt me er dag en nacht voor wakker maken. Ja, het zit er gewoon in, hè.

Jan: In het bijzonder die excursies natuurlijk, op de waddeneilanden bijvoorbeeld, als Joke een pan soep gekookt heeft.

Dick: Ja, bijvoorbeeld. Het zit gewoon in je. En net wat Jan net zei: zo gauw als het weer lente begint te worden, beginnen de kriebels weer: wanneer komt de eerste tiftjaf?

FLEVOLAND

- Jan, jij was één van de oprichters van de vogelwerkgroep.

Hoe is dat gegaan bij de oprichting in 1967?

Jan: Ik heb Jan Bos gebeld, want ik wist dat die dezelfde ideeën had. Zuidelijk Flevoland begon toen droog te vallen. Wij hadden al met verschillende mensen geïnventariseerd toen er nog water aan de binnenkant van de dijk was. Toen dacht ik, misschien zijn er in het Gooi mensen die vogelstudie doen en dat moet eigenlijk gecoördineerd worden. Daarnaast was ik met

nestkastjes bezig en ook daar kon wel wat coördinatie gebeuren. Dat was eigenlijk de reden om de vogelwerkgroep op te richten.

- *Ging dat snel in het begin? Waren er genoeg actieve mensen te vinden?*

Jan: O ja, ja. Die eerste vergadering, zeg. Alhoewel, bij de eerste vergadering lag ik in het ziekenhuis met een blindedarm die net vervelend was. De volgende dag kwam Jan Bos met een bos rozen en zei: Nou, het is gelukt hoor, er zijn al veertig mensen. Op het eind van het jaar hadden we honderd leden. Het enthousiasme was erg groot.

- *Was jij daar toen al bij Dick?*

Dick: Nee. Niet bij die oprichtingsvergadering. Ik kwam enkele maanden later in het Gooi te werken bij het Goois Natuur Reservaat en dan zie je ook hoe dingen gaan. Ik was daar boswachter. Ik had een collega, Gerrit Jaspers, en die zat al in het bestuur van de vogelwerkgroep en die zei: dat is best leuk voor jou. En zo ben ik er eigenlijk in gerold. Al draaiende achter die grote stencilmachine om de Korhaan tot stand te brengen. Als je ziet wat voor professioneel resultaat je tegenwoordig hebt, dan mogen we daar best trots op zijn.

- *Jan, je liet net de naam Flevo-land vallen. Jullie waren als vogelaars in het begin helemaal weg van die polder, maar was het Gooi niet goed genoeg? Was daar niet voldoende te doen voor een vogelaar?*

Jan: Ja, kijk eens. Eén ding van vogelaars is, dat ze ook graag zeldzaamheden willen zien, hè. Soorten jagen, ja, dat zit er bij iedereen toch wel een beetje in hoor. Alhoewel, ik word het nu wel een beetje zat. Ik rij geen twintig kilometer meer om.

Dick: Wat natuurlijk in die Flevo-polder meespeelt, is de dynamiek. Er komt nieuw land vrij,

daar spat alles de grond uit. En die vogels komen bij duizenden, tienduizenden. De zwarte sterns, kemphanen en noem maar op en daar willen we van genieten, van die massaliteit van die vogels daar. En als je nu kijkt dan is het natuurlijk heel anders.

Jan: Ja, het was zo lekker dicht bij de deur en inderdaad, net wat je zegt, er zaten veel vogels en dat is natuurlijk ook wel bijzonder.

KORHOEN

- *Maar ook in ons eigen gebied zijn er nog steeds en waren er ook in die beginjaren interessante ontwikkelingen. Ik kwam een verhaal tegen dat ging over de Korhaan, het symbool, zowel van onze vogelwerkgroep maar ook van het Goois Natuur Reservaat, dus een vogel die een beetje symbool is voor het Gooi, maar helaas verdwenen is uit het Gooi. Dat verhaal ging over een actie van de vogelwerkgroep tegen het afschieten van korhoenders bij paleis Het Loo, waar Prins Claus voor de lol ging schieten op die korhoenders. Dick, kun jij je die actie nog herinneren?*

Dick: Vroeger was het zo, die korhoender zat gewoon, en mischien nu nog wel, in de jachtwet en dat beest mocht geschooten worden. Daar was niets op tegen en er waren ook grote aantallen. In Nederland werden de woeste gronden ontgonnen, er werden dennetjes geplant en op de heidevelden, waar die jonge dennetjes op stonden, daar kwamen die korhoenders op af. Nou, dat is een van de redenen geweest dat het korhoen zo talrijk werd. Alleen het is de andere kant uit gegaan. Die bomen zijn groot geworden. Het aantal Nederlanders is toegenomen en er is gewoon geen plek meer voor, ook niet in het Gooi.

- *Eind jaren zeventig, begin jaren tachtig is er een poging gedaan op de Bussumse hei, de Westersheide, om te proberen ze opnieuw uit te zetten. Heeft zo'n herintroductie enige zin? Nog afgezien van de vraag of je het zou moeten doen om principiële redenen. Maar heeft het zin?*

Dick: Naar mijn mening niet. Want je moet eerst de omstandigheden, die geleid hebben tot de achteruitgang opgelost hebben. En als je weer het geschikte biotoop hebt dan kun je gaan proberen, middels uitzetten, om ze weer terug te krijgen. Maar ik denk dat het een utopie is om in het Gooi weer korhoenders te krijgen.

BOEK DER BOEKEN

- *Als je het over publicaties van de vogelwerkgroep hebt, dan heb je het al gauw over het Boek der Boeken: Vogels tussen Vecht en Eem, onze avifauna. Het is een prachtig boek, maar het is niet alleen een boek, het is ook vele jaren werk van deze vogelwerkgroep.*

Dick: Eén van de dingen die bij de oprichting van de vogelwerkgroep genoemd is, was: Wij moeten proberen om alle gegevens die verzameld zijn door al die vogelaars, vanuit de vorige eeuw tot nu toe, proberen die bij elkaar te krijgen. Het plan was er wel, maar dat is doorkruist in het begin van de jaren zeventig door de uitgave van de Avifauna van Midden Nederland. Toch zijn we door gegaan en het is gelukt.

- *Jij hebt dat project gecoördineerd. Hoeveel mensen hebben er aan meegewerkt?*

Dick: Nou, ik denk dat er bij elkaar wel zo'n 130 mensen geweest zijn. De verantwoording vind je voorin het boek. Ieder heeft z'n bijdrage geleverd. Van inktkoelie, zoals Jos de Jonge die maar schrijven bleef en uitzoeken, tot mensen die inventariseerden toe.

- *Het is een heel intensief soort onderzoek geweest.*

Dick: Het intensieve zat natuurlijk hierin dat je allerlei papieren moest gaan naslaan, die zaten verspreid over heel Nederland. En we moesten het hele Gooi natuurlijk inventariseren en al die mensen moesten in het broedseizoen al ruim voor zonsopkomst op pad, enkele weken achter elkaar.

- *Was dat nou in de beginjaren ook zo, Jan? Stond dat al meteen heel hoog op het verlanglijstje van de vogelwerkgroep, zo'n groot project?*

Jan: Ja, het inventariseren wel. In het bijzonder dus zuidelijk Flevoland. We hebben alle vogels geïnventariseerd, toen het water aan beide kanten van de dijk nog even hoog was. En daarna na het droog vallen.

- *Maar uiteindelijk is er een eigen vogelwacht gekomen en die is ook erg actief in de Flevopolders. Vind je dat eigenlijk jammer, dat die niet meer een geheel is met de vogelwerkgroep? Of zeg je*

Jan: Nee, helemaal niet. Er is gewoon een prettige samenwerking met die mensen. Nee, dat vind ik niet zo erg en we gaan er zelf ook nog met genoeg heen. Maar in het begin, toen de polder droog begon te vallen, toen hebben we daar nestkasten voor torenvalken ingezet en daar hadden we vreselijk veel plezier in, afgezien van het feit dat we vaak onder de modder uit de polder kwamen.

- *De lol van de vereniging zat dus voor een belangrijk deel in het nieuwe, zoals Dick net ook al zei.*

Jan: De romantiek in het begin was toch wel verdraaid leuk.

- *De romantiek met wie?*

Jan: Het had een keer geïjzeld toen we aan het nestkasten plaatsen waren. Je moet dan die dijk op, hè. Dus dan lieten we ons op de hurkjes van de dijk af

glijden met de palen en de nestkasten en zo. Dat soort dingen. We hebben elkaar verschillende keren uit de modder moeten trekken. Behalve dan het wetenschappelijke werk, zijn er toch ook wel leuke dingen die je binden met zo'n vogelwerkgroep.

TOERISTEN

- *Maar het is toch niet voor niets een werkgroep? Dick, daar ben jij wel eens kritisch over, met name de laatste jaren, want ja, er zijn steeds meer mensen die met ons van vogels willen genieten, maar eigenlijk ook steeds minder mensen die er veel voor willen doen.*

Dick: Nou, jullie weten zo langzamerhand wel, ik heb het idee dat er steeds meer consumenten komen en steeds minder werkers. Nu is dat niet iets wat alleen binnen onze vereniging speelt, maar binnen een heleboel verenigingen. Er is alleen een verschil. Wij doen niet aan sport, wij proberen natuur te behouden. Wij kunnen als vogelwerkgroep een steentje bijdragen aan natuurbehoud. En nou wil ik niet zeggen dat iedereen maar gelijk zich moet komen melden, maar als ieder van die zeshonderd leden eens één keer in het jaar een uurtje

aan de vogelwerkgroep besteedt, dan komen we er uiteindelijk en er ligt een heleboel werk te wachten.

Jan: Ik ben het helemaal met Dick eens hoor, maar het is wel zo dat er steeds nieuwe lui komen die ineens het heilig vuur krijgen. Ik geloof niet dat het een bezwaar is dat er wat, hoe noemen wij dat, toeristen onder de leden zijn.

CLUBHUIS

- *Er komt een nieuw clubhuis, daar ergens in de buurt van het station Bussum-Zuid, waar die bekende watertoren staat op het gebied van de Provinciale Waterleiding, het gebouw dat verscholen ligt in dat mooie bosje daar. Zou zo'n clubhuis nou uiteindelijk leiden tot een grotere binding onder de leden?*

Jan: Ja, sowieso, een eigen home dat is altijd nuttig om meer mensen aan te trekken.

Dick: Het voordeel is natuurlijk dat een clubhuis in principe elke avond open kan zijn en je kunt dus een eigen sfeer kweken, wat we nu niet hebben. We zitten elke keer in andermans gebouwen en eigenlijk op de schopstoel, zoals nu in Groeneveld. Dus ik verwacht er heel veel van.

Pieter Schut, Jan van Dijk en Dick Jonkers

Foto: Joke van Velsen